Į LAISVĘ

Nr. 33 — Kaina 20 kap.

LEIDŽIA LIETUVIŲ AKTYVISTŲ FRONTAS

1941. VII. 31 — Ketvirtadienis

Bolševikai beviltiškai mėgina prasilaužti iš apsupimo

Sovietai į kovą siunčia visa, kas dar jiems išliko iš nesumuštų junginių

Anglai po smūgio Lamanše dar gavo baisų smūgį Atlante

Iš Vyriausiosios Fiurerio Būstinės. VII-30. ELTA. Vyriausioji karinių pajėgų vadovybė praneša:

Pakartotini priešo mėginimai prasimušimo puolimais išlaisvinti į rytus nuo Smolensko apsuptąsias karines pajėgas buvo atremti. Per šias kautynes priešui buvo padaryta didelių nuostolių.

Kitose rytų fronto dalyse karo veiksmai vyksta planingai.

Kaip specialiu pranešimu jau buvo paskelbta, kovoje prieš stipriai apsaugotas britų lydimąsias laivų vilkstines, nežiūrint smarkaus gynimosi laivais naikintuvais, povandeninių laivų sląstais, pagalbiniais kreiseriais ir mažais kreiseriais, povandeniniai laivai nuskandino 19 prekybinių laivų iš viso 116.500 tonų talpos, o taip pat vieną laivą naikintuvą ir vieną mažą kreiserį. Ties Škotijos rytiniu pajūriu karo aviacija nuskandino vieną 6.000 tonų prekinį laivą. Kovos lėktuvai praėjusią naktį sėkmingai bombardavo Great Yarmoutho uosto įrengimus ir vieną aerodromą rytinėje Anglijoje.

Ties šiaurės Afrikos pajūriu vokiečių ir italų smingamieji kovos lėktuvai į šiaurę nuo Tobruko nuskandino didelį tanklaivį ir labai apgadino vieną tiekimo laivą. Kiti sėkmingai vokiečių kovos puolimai buvo nukreipti į britų stovyklas prie Marso Matruko. Naktį į liepos 29 dieną buvo bombarduoti kariniai įrengimai prie Suezo kanalo.

Viršum Vokietijos teritorijos neįvyko jokių priešo karinio pobūdžio veiksmų.

Kovoje dėl Atlanto vandenyno ypač pasižymėjo povandeniniai laivai, vadovaujami kapitono leitenanto Muetzelburgo, kapitono leitenanto Bauerio ir vyr. leitenanto Schuelerio.

* * *

BERLYNAS. E. Ryšium su liepos 30 dienos kariuomenės vadovybės pranešimu DNB papildomai iš karinių šaltinių patyrė šių žinių:

Kova prieš sovietus vis dar tebeteikia tokį pat vaizdą, kaip ir paskutinėmis dienomis.

Vokiečių kariuomenės daliniai baigia naikinti paskutines apsuptas priešo grupes, naikindami ir paskutinius priešinimosi lizdus už priešakinio fronto esančiose srityse.

Sovietai siunčia į kovą visa, kas tik jiems yra išlikę iš jų dar nesumuštų junginių, tikėdamiesi tokiais puolimais nors paskutinę minutę išlaisvinti savo apsuptuosius kariuomenės dalinius. Tie sovietų puolimai baigdavosi, padarant jiems didelių nuostolių, ir tuo būdu jų viltys laimėti žuvo.

Su šiais savo puolimais sovietai turėjo tiek pat pasisekimo, kiek ir jų sąjungininkai britai su savo „nesiliaujamąja ofenzyva" Lamanšo srityje. Nuo to laiko, kai toji britų ofenzyva, oro kautynėse liepos 22, 23 ir 24 d. d. susidūrusi su pranašiomis vokiečių ginkluotomis pajėgomis, pasigailėtinai buvo palaužta, praėjo jau penkios dienos, ir vis nesijaučia jokio noro pakartoti tuos puolimus.

Per tas tris dienas britai neteko 102 lėktuvų.

Tuos nuostolius britų aviacijos ministerija vis dar slepia nuo britų tautos ir pasaulio. Tačiau tokia akių muilinimo taktika šiuo metu jau nebegalima pasinaudoti, nes vokiečiai yra pranešę pavardes britų lėktuvų įgulų narių, kurie po aviacijos veiksmų viršum Lamanšo srities pateko į vokiečių nelaisvę. Dalis tų britų belaisvių pateko gyvi į vokiečių rankas. Kiti gi žuvę jų lakūnai buvo ištraukti Lamanšo pajūryje iš vandens. Neseniai buvo pranešta, kad karinių vokiečių oro pajėgų vykdoma kova prieš britų salas ir jų tiekimo laivininkystę aplink tas salas buvo žymiai sėkmingesnė už nutrauktąją britų ofenzyvą, nukreiptą į Lamanšo pajūrį, nors vokiečiai tiems savo žygiams nebuvo paskyrę ypatingai žymaus skaičiaus lėktuvų. Nuo 1941 m. birželio 18 dienos prie britų salų buvo vokiečių oro pajėgų nuskandinta 224.000 tonų talpos britų prekybos laivų. Prie to skaičiaus tenka dar pridėti 116.500 tonų talpos britų prekybos laivų, kuriuos nuskandino vokiečių povandeniniai laivai. Pasiektus rezultatus reikia juo labiau įvertinti, kadangi devyniolika nuskandintųjų prekybos laivų teko pirma išvilkti iš stipriai apsaugotų britų vilkstinių ir kadangi povandeninių laivų veiksmai vasaros mėnesiais dėl giliai permatomo vandens dienos metu ir dėl trumpų šviesių vasaros naktų yra labai apsunkinami. Vokiečių povandeniniai laivai tokį didelį laimėjimą pasiekė, nežiūrint smarkaus naikintojų, lengvųjų kreiserių pasipriešinimo, povandeninių laivų spąstų ir pagalbinių kreiserių ugnies, ir be to dar nuskandino vieną naikintoją ir vieną lenvąjį apsauginį kreiserį. Turint galvoje, kad susisiekimas Atlanto vandenynu su Britų salomis dėl tonažo stokos ir dėl tonažo suskaldymo labai neigiamai atsiliepė į britų Artimųjų Rytų kariuomenės aprūpinimą, tai

toks naujas daugiau kaip 340.000 tonų laivų nuostolis, kurį britams padarė vokiečių povandeniniai laivai ir lėktuvai, yra juo reikšmingesnis.

Visi čia pažymėtieji skaičiai liečia tik Atlantą ir jūrų sritis prie Anglijos krantų.

Viduržemio jūroje vokiečių ir italų smingamieji lėktuvai į šiaurę nuo Tobruko vakar nuskandino vieną didelį tanklaivį ir smarkiai apgadino kitą laivą, kuriuo buvo aprūpinama britų kariuomenė. Taigi ir Viduržemio jūroje britų kariuomenės Artimuosiuose Rytuose aprūpinimo laivų tonažas nuolat mažėja. Tinkamo nuskandintiems laivams pakeisti tonažo pastatymas, nežiūrint atviros Amerikos pagalbos, kaip matyti, darosi kaskart sunkesnis ir dėl to kiekvieno laivo nuostolis anglams darosi vis labiau jaučiamas.

Reichskomisaro Lohsės atvykimas į Kauną

Generolas Bremer (ant laiptelių) Kaune pasitinka Reichskomisarą gauleiterį Lohse (prie laiptelių) ir Generalkomisarą Lietuvai Dr. von Renteln (dešinėje)

Kaunas, liepos m.

1941 m. liepos 25 d. iš sovietinės vergijos išlaisvintų Baltijos kraštų vėliau turėtų būti laikoma diena, kurią Fuehreris, pasiusdamas gauleiterį Lohsę, galutinai išreiškė pasirengimą šiuos kraštus paimti į pajėgias kuriančias vokiečių organizacijos rankas ir į Vokietijos Reicho apsaugą. Karo pėdsakai dar nėra pranykę; dar vis vokiečių kariuomenė kartu su lietuviais civiliais gyventojais yra užsiėmusi Lietuvoje, pirmiausiai Kaune, sudaryti sąlygas taikingai prekybai ir judėjimui, o šit jau matyti rudos politinių vadų uniformos, kurie čia atvyko tą pačią dieną kaip ir Reicho komisaras ir kurie, kaip ir jis, yra apimti tos pačios dvasios pagelbėti šiam rytų kraštui žengti į naują ūkinį ir kultūrinį pakilimą.

Per Nemuno tiltą rieda maži lietuviški ūkininkų vežimai, kuriuose dažnai sėdi daugelis asmenų, traukiami vieno arba dviejų liesučių ir mažų arkliukų. Per šį tiltą turi atvykti ir Reicho komisaras. Tikras jo atvykimo laikas tiksliai nežinomas, ir išoriniai niekas nerodo, kad čia, gal būt, jau už keleto minučių įvyks istorinis įvykis. Kaip simbolį galima vertinti ir tai, kad prieš pat 13 valandą staiga prasiskleidė debesys ir saulės spinduliai leido maloniau ir švariau pasirodyti miestui ir upei. Tą akimirksnį prie tilto sustojo keletas vežimų. Aukštos politinės asmenybės, kurios į Kauną atvyko prieš Reicho komisarą, atvyko čia, kad jį pasveikintų, kai jis pirmą kartą įžengs į Kauną. Kitame upės krante jau buvo galima pažinti Reicho Komisaro automobilį. Kai kurie iš rudašvarkių vyrų, nenujausdami Reicho komisaro atvykimo, dar kartą norėjo kreiptis į savo pokalbio partnerį, kai staiga kažin kuriam politinių vadų parodžius į tiltą ir surikus: „Tenai Reicho komisaro vėliava", dabar skubiausiai susikoncentruoja pasisveikinimo akimirksniui. Dabar tereikėjo tiktai keleto sekundžių, kol Reicho Komisaras Lohse sustojo prie jo laukiančiųjų būrio ir Dr. von Renteln, naujam Lietuvos generalkomisarui, paspaudė ranką. Jam sveikinant kitus vyrus, keletą kartų suspragsėjo propagandos dalinio foto reporterio aparatas, kad tą istorinį momentą užfiksuotų. Po to Reicho Komisaras nuvyko tiesiog į buvusius Lietuvos Krašto Apsaugos Ministerijos rūmus pirmajam pasikalbėjimui su Karo vadu.

VAŠINGTONAS. E. Associated Press žiniomis, prezidentas Rooseveltas tarėsi su vyriaušiojo kariuomenės štabo viršininku Marshalliu ir admiraliteto štabo viršininku Starku.

Hopkinsas atvyko į Maskvą

Jis čia atvažiavo pasikalbėti su Stalinu

AMSTERDAMAS. E. Reuteris praneša, kad Harry Hopkinsas, asmeninis Roosevelto įgaliotinis, atvyko į Maskvą.

NEW YORKAS. E. Associated Press agentūros žiniomis, užsienių reikalų viceministeris Sumner Wellesas patvirtino, kad Roosevelto patarėjas Harry Hopkinsas išvyko į Maskvą su sovietų atstovais apsvarstyti Jungtinių Valstybių pagalbos Sovietų Sąjungai. Hopkinso lankymasis Maskvoje, kaip pažymėjo Wellesas, nieko bendra neturi su jo kaip pagalbos Anglijai įstatymo koordinatoriaus pareigomis.

STOCKHOLMAS. E. Maskvos radijo žiniomis, Stalinas, Molotovui dalyvaujant, priėmė prezidento Roosevelto atstovą Harry Hopkinsą. Hopkinsą lydėjo Jungtinių Valstybių pasiuntinys Sovietų Sąjungai Steinhardtas.

STOCKHOLMAS. E. Roiterio žiniomis iš Maskvos, Stalinas įteikė prezidento Roosevelto patikėtiniui Harry Hopkinsui raštą Jungtinių Valstybių prezidentui.

HELSINKIS. E. Sovietų radijas praneša, kad prezidento Roosevelto asmeninis atstovas Harry Hopkinsas po savo pasikalbėjimo su Stalinu ir Molotovu priėmė užsienių spaudos atstovus. Hopkinsas jiems pareiškė, kad

jis į Maskvą atvažiavo prezidento Roosevelto pageidavimu pasikalbėti su Stalinu.

Hopkinsas pranešė, kad jis dar du ar tris kartus kalbėsiąsis su Stalinu. Toliau Hopkinsas kalbėjo apie „pasigerėjimą", kuris pastebimas Jungtinėse Valstybėse ryšium su Sovietų Sąjungos kova, ir apie pagalbą, kurią Jungtinės Valstybės nori suteikti Sovietų Sąjungai, tačiau jokių smulkmenų apie tą pagalbą nepateikė. Dėl Jungtinių Valstybių Sovietų Sąjungai teikiamos paramos apmokėjimo Hopkinsas pareiškė, kad

Stalinui jokių sunkumų dėl to nekilsią.

Kaip praneša Sovietų radijas, Hopkinsą lydi du Šiaurės Amerikos kariniai ekspertai. Jis apsigyveno Jungtinių Valstybių ambasadoje.

SIRIJOJ NERAMU

ROMA. E. Stefanio agentūros žiniomis iš Istanbulo, britų valdžios organai Alepo mieste paskelbė apsiausties stovį. Šis įsakymas išleistas ryšium su susidūrimu tarp Sirijos gyventojų ir Australijos kariuomenės, kuris įvyko antradienį. Per šį susidūrimą žuvo trys Australijos kareiviai ir daug buvo sužeista.

ROMA. E. Į Romą atvyko grįžtą iš Jungtinių Valstybių į Italiją Italijos konsulatų tarnautojai.

Kinų britų karinis paktas

Jo pasirašymo reikia laukti artimiausiomis dienomis

TOKIO. E. Kinų britų karinio pakto pasirašymo, kaip Domei agentūra patiria iš patikimų šaltinių, reikia laukti artimiausiu laiku. Esą susitarta dėl šių punktų: 1) Singapuras paverčiamas etapo vieta karo medžiagai, kuria bus aprūpinamas Čunkingas per Birmą; 2) Anglija įsteigia Čunkingui lėktuvų fabrikus ir bazes Indijoje, Singapure ir Birmoje; 3) Kinijos pirkliai ir firmos visuose Pietinės Indijos kraštuose remia karinį paktą; 4) Anglijai paskelbus karą Japonijai, Čunkingo kariuomenė pereina vyriausiajai generolo Pophamo vadovybei. Toliau, pasak Domei, autoritetingai pareiškiama, kad esą padaryta žygių bendrai ginti Birmą ir visus įvažiuojamuosius kelius į Kiniją ir tam tikslui Birmoje jau esą stipresnių Kinijos kariuomenės dalių. Jungtinių Valstybių generolas Clagget inspektavęs kinų aviacijos pajėgas ir esanti suorganizuota Jungtinių Valstybių pagalba. Čunkingas už tai suteikęs Jungtinėms Valstybėms aviacijos bazes prieš Japoniją.

J. A. VALSTYBĖS ĮTEIKĖ GRIEŽTĄ PROTESTO NOTĄ JAPONIJAI

VAŠINGTONAS. E. Užsienių reikalų viceministeris Sumner Wellesas pranešė, kad Jungt. Valstybių vyriausybė Tokio pareiškė griežtą protestą dėl to, kad, japonų lakūnams bombarduojant Čungkingą, bombos krito netoli Jungtinių Valstybių pasiuntinybės ir vieno Jungtinių Valstybių karo laivo.

ROMA. E. Šiandien į Mantuą atvyko Dučė inspektuoti naujus kariuomenės ir milicijos dalinius, besiruošiančius išvykti į Rytų frontą.

Prie Peipuso ežero sunaikintos dvi sovietų divizijos

BERLYNAS. VII. 30. ELTA. Antradienį vokiečių kovos lėktuvai bombardavo į pietryčius nuo Smolensko apsuptą sovietų kariuomenę. Buvo išvesta iš rikiuotės keletas sovietų šarvuočių, 7 baterijos ir 3 paskiros patrankos, be to, sunaikinta 260 sunkvežimių. Sovietų aptarnaujančiam personalui buvo padaryta kruvinų nuostolių. Toje pat srityje naktį į liepos 29 d. buvo sunaikintas vienas sovietų šarvuotas traukinys.

Apie vokiečių oro pajėgų atliktą naktį į liepos 29 d. Maskvos karinių taikinių puolimą DNB patyrė dar šių smulkmenų: Puolimas, esant mažam debesuotumui,

truko keturias valandas be pertraukos. Viso įvairiose miesto dalyse buvo pastebėta 25 dideli gaisrai ir daugybė mažų.

Ypatingai smarkiai bombomis buvo pataikyta į centrinę miesto dalį, kur yra liaudies komisariatai ir sovietų karinės valdžios organų būstinė. Į savo bazę negrįžo tik vienas vokiečių lėktuvas.

BERLYNAS. VII. 30. ELTA. Vietos politiniuose sluoksniuose pareiškiama, kad, gautomis čia naujausiomis žiniomis apie kovas Rytuose, vokiečių kariuomenės papildomieji daliniai veikia jau toli į rytus nuo Smolensko, prie plento į Maskvą.

BERLYNAS. VII. 30. ELTA. Liepos 27 ir 28 d. d., kaip pranešama DNB agentūrai,

buvo apsuptos ir visiškai sunaikintos dvi sovietų divizijos srityje, esančioje į vakarus nuo Peipuso ežero.

Vokiečiams atlikus staigų puolimą iš Pernau — Fellino srities Peipuso ežero šiaurės vakarų kranto link, buvo užkirstas kelias atsitraukti abiem sovietų divizijoms. Per įvykusias smarkias kovas vyras prieš vyrą, pasinaudojus rankinėmis granatomis ir automatiniais šautuvais, buvo sunaikinta daug bolševikų priešinimosi lizdų, o sovietų divizijos kas kartą vis siauresniu ratu buvo apsupamos. Nuolat besistūmėdamos į plačią miškų sritį, karinės vokiečių pajėgos atkirto nuo divizijos junginio paskirus sovietų

Žinios iš Rytų fronto

dalinius, kurie buvo sunaikinti. Nepaisydami beviltiškos padėties, politiniai komisarai plačiu frontu varė sovietų pėstininkus į vokiečių pozicijas.

Visus tuos bolševikų mėginimus prasiveržti palaužė vokiečių ugnis, nuo kurios žuvo daugybė bolševikų karių.

Per įvykusias kautynes abi sovietų divizijos buvo visiškai sunaikintos.

BERLYNAS. VII—30. ELTA. Viena vokiečių pastiprinimų vora, kuri srityje į rytus nuo Smolensko besiveržiantiems pirmyn šarvuočių daliniams norėjo nugabenti šaudmenų ir kuro, liepos 29 d. susitiko su išsklaidytais sovietų kariuomenės daliniais, kurie buvo pasislėpę palei žygio kelią buvusiuose miškeliuose. Karžygiškai kovodami, vokiečių pastiprinimų voros kariai atrėmė visus bolševikų puolimus. Jie pastatė su savim vežtus prieštankinius pabūklus į pozicijas ir į besiartinusius sovietų tankus šaudė granatas, kurios sudraskė storas tankų plienines sienas ir per trumpą laiką sunaikino sunkiuosius šarvuočius. Po to vokiečių kariai pradėjo kovą su sovietų pėstininkais. Puolančiųjų sovietų eilės buvo paguldytos iš kulkosvaidžių. Tada vokiečių pastiprinimų vora tęsė savo žygį toliau ir nugabeno savo vertingus krovinius šarvuočių daliniams, kurie dar tos pačios dienos vakare sutriuškino visą kovos barą ir išvalė jį nuo bolševikų.

BERLYNAS. VII—30. ELTA. Apsuptų sovietų junginių naikinimas į šiaurės rytus nuo Smolensko vyksta toliau. Vienoje vietoje bolševikai neteko 78 šarvuočių, o kitoje — 60 šarvuočių, kurių tarpe 18 sunkiausio tipo. Per dvi dienas tik mažoje šito fronto dalyje bolševikai neteko 230 tankų, vadinasi, daugiau negu vienas bolševikų šarvuočių divizijos ir daugiau negu pusės mėnesinės produkcijos sovietų šarvuočių pramonės, kada ji gali planingai dirbti. Visi politinių komisarų įsakyti mėginimai iš rato prasilaužti buvo atmušti, ir bolševikai turėjo didžiausius nuostolius.

Britų mėginimai baigiasi katastrofa

BERLYNAS. E. Aštuoni britų „Bristol Blenheim" tipo lėktuvai liepos 30 d. priešpiet per Vokiečių įlanką mėgino įskristi į Reicho teritoriją. Greit pasirodę „Messerschmitto" naikintuvai nuvijo priešo kovos lėktuvus į jūrą, ir jie savo bombas buvo priversti numesti į vandenį. Trumpoje oro kovoje buvo numušti penki britų lėktuvai. Taip pat galima tikėtis, kad buvo numuštas dar vienas britų lėktuvas.

BERLYNAS. E. Liepos 30 d. britų oro pajėgos dviejose toli nuo viena kitos esančiose vietose turėjo sunkių nuostolių. Britų torpediniai lėktuvai, saugojami stiprios naikintuvų apsaugos, startavo iš vieno lėktuvnešio, plaukusio į Šiaurės Ledjūrį, ir keliomis bangomis mėgino pulti vieną šiaurės Norvegijos uostą. Šis puolimas visiškai nepavyko. 23 anglų lėktuvai buvo numušti oro kovose, du numušė zenitinė artilerija, o tris kitus — laivyno artilerija. Dviejų vokiečių lėktuvų, kurie žuvo šiose kovose, įgulos buvo išgelbėtos. Kitas kelių britų lėktuvų mėginimas liepos 30 d. popiet įskristi į šiaurės Vokietiją taip pat nepavyko. Viršum Vokiečių įlankos buvo numušti penki priešo lėktuvai. Vokiečių lėktuvai šiose kovose nuostolių neturėjo.

Paketas grąžintas, bet be užraktų ir bliombų...

BUENOS AIRESAS. E. Valstybės pasekretoris Dr. Guchė Argentinos užsienių reikalų ministerijos vardu įteikė antradienį vakare vokiečių ambasados atstovui ambasados patarėjui Dr. Meynenui Gordoboje iš Panagros lėktuvo paimtą kurjerio paketą. Kaip žinoma, tas vokiečių diplomatinis paketas buvo paimtas, įsakius parlamentinei prieš Argentiną nukreiptiems išsišokimams aiškinti komisijai. Ta proga Dr. Meynenas pareiškė, jog vokiečių ambasada negali paliudyti, kad paketas yra gautas tvarkoje, nes šito tranzito keliu per Buenos Airesą į Limą siųsto paketo turinys, išskiriant kai kuriuos raštus, ambasadai nėra žinomas. Toliau, priimant paketą, buvo nustatytą, kad visos to paketo, kaip diplomatinio kurjerio paketo, žymės buvo pašalintos. Taip pat nebebuvo anksčiau buvusių užraktų ir bliombų. Iš užsienių reikalų ministerijos pusės šio reikalu buvo pareikšta, kad atitinkami Argentinos organai pradėjo reikiamus žygius tam dalykui išaiškinti ir kaltiesiems nubausti.

Kokiomis sąlygomis diplomatams teko vykti iš Maskvos

Bratislava. E. Buvęs Slovakijos pasiuntinys Maskvoje dr. Simko pareiškė, grįžęs į Bratislavą, kad kelias į tėvynę jam ir kitiems Maskvos pasiuntinnybės nariams buvęs tikras kančių kelias. Iš Maskvos jis turėjo išvykti trečios klasės vagonu, kuris buvo nepaprastai purvinas ir kuriame, be to, buvo patalpinti jau ir Italijos pasiuntinybės nariai. Vėliau jie sužinojo, kad tuo pačiu traukiniu važiavo ir Suomijos bei Rumunijos pasiuntinybės. Viename nepaprastai purviname rusų mieste — Čurinske — pasiuntinybių nariai buvo laikomi 9 dienas internuoti viename pusiau sugriuvusiame name. Jų asmens laisvė buvo labai suvaržyta. Lovos buvo pilnos gyvių. Namas buvo aptvertas aukšta spygliuota tvora, valgyti nebuvo kas, — taip kad pasiuntinybių narius kankino alkis. Liepos 5 d. buvo keliaujama toliau į Leninakaną. Čia pasiuntinybių nariams teko išgyventi pačias baisiausias dienas. Traukinys buvo pervestas į šalutinius bėgius, ir pasiuntinybių personalui buvo uždrausta iš jo išlipti, nors vyravo baisus karštis. Visur buvo pilna purvo ir nešvarumų. Vandens nebuvo. Valgis buvo toks blogas, kad visi susirgo skilvio uždegimu. Tik 13-ąją dieną buvo vėl pradėta keliauti toliau į Turkiją.

STOCKHOLMAS. E. Reuterio žiniomis, Maskvos karo teismas nuteisė tris aukštus automobilių dalims gaminti sindikato tarnautojus mirti už tai, kad jie „ėmėsi nepakankamų priemonių prieš padegamąsias bombas". Per vieną vokiečių puolimą iš oro dirbtuvėse kilo gaisras, padaręs didelių nuostolių.

Edenas apie padėtį Tol. Rytuose

AMSTERDAMAS. E. Užsienių reikalų ministeris Edenas padarė šiandien atstovų rūmuose naują pareiškimą apie padėtį Tolimuosiuose Rytuose, išvardindamas atskiras jau žinomas ūkines priemones, kurių ėmėsi Anglijos ir kitų valstybių vyriausybės prieš Japoniją, pasirašius sutartį tarp Vichy ir Tokio. Edenas pranešė, kad yra imtasi žygių atimti licenzijas ir japonų laivininkystės bendrovėms, be to, kad Anglija jau kuris laikas nebetiekianti Japonijai naftos. Šiuo metu pasiimtos priemonės leidžiančios visiškai kontroliuoti visas anglų, amerikiečių ir olandų žinioje esančias, su Japonija prekiavusias bendroves.

Be Edeno žodžiu padarytojo pareiškimo, atstovų rūmams buvo pateiktas taip pat ir raštiškas pareiškimas, kuriuo apibūdinamas nuomonių pasikeitimas tarp Anglijos ir Japonijos Indokinijos reikalu.

Amerika galės išlaikyti 3 mil. vyrų kariuomenę

Priimtas naujas karo biudžetas

VAŠINGTONAS. VII. 4 E. Jungtinių Valstybių atstovų rūmai

priėmė naują karo biudžetą aštuonių milijardų dolerių sumai.

Biudžetas perduotas senatui patvirtinti. Įstatymo projekte numatyta kreditų 900 naujų prekybos laivų pastatyti,

trijų milijonų vyrų kariuomenei apginkluoti ir padidinti kariuomenei nuo 1,4 milijonų iki 2,72 milijonų vyrų.

ROOSEVELTAS SPAUDOS KONFERENCIJOJ ATSAKINĖJO IŠSISUKINĖDAMAS

VAŠINGTONAS. VII. 30. ELTA. Per vakardienos spaudos konferenciją prezidentas Rooseveltas laikėsi labai rezervuotai. Į visus klausimus dėl užsienių politikos jo atsakymai buvo vengiamo pobūdžio. Dėl Churchillio pareiškimo, kad Jungtinės Valstybės artinasi prie karo, Rooseveltas pasakė, kad jis tos Churchillio kalbos dar nėra skaitęs. Dėl Japonijos ekspansijos pietinėje Kinijoje ir dėl tolesnio naftos gabenimo Japonijai Rooseveltas pareiškė, jog jam atrodo, kad geriau dabar apie tai nekalbėti. Į klausimą, ar padėtį Ramiajame vandenyne jis laiko dabar rimtesnę, negu Atlanto vandenyne, Rooseveltas aiškiai neatsakė, pažymėdamas, kad šitokie palyginimai yra negalimi. Dėl senatoriaus Clarko reikalavimo paimti Ibero Ameriką Rooseveltas pareiškė, jog jis mano, kad Lotynų Amerikoje niekas į tai nežiūri rimtai.

SAN FRANCISKO. E. Japonų greitasis garlaivis „Tatuta Maru", kuris, išalus japonų kreditams, už JAV teritorinių vandenų laukė leidimo įplaukti į San Francisko uostą, Associated Press agentūros žiniomis, trečiadienį gavo nepaprastą leidimą įplaukti į uostą.

Amerikiečiai kariauti nenori

Jungtinių Amerikos Valstybių spaudos pasisakymai

NEW YORKAS. E. Ryšium su neseniai de Gaullio Beirute padarytu pareiškimu, jog Europoje reikalingos Jungtinių Valstybių kariuomenės dalys, jeigu norima nugalėti Vokietiją, „New York World Telegram" primena, kad britų generolai Wavellis ir Auchinleckas yra pareiškę tokią pat pažiūrą ir kad Churchillis yra pasakęs, jog Jungtinės Valstybės artinasi prie karo. Ar Churchillio tvirtinimas yra teisingas, — rašo šiuo klausimu laikraštis, — paaiškės tik ateityje. Jeigu taip, tai tikrai nesiremiant Jungtinių Valstybių tautos reikalavimu. Amerikiečių mažuma, kuri pasisako už karą, vis mažėja, užuot didėjusi. „Chicago Daily Tribune" konstatuoja, kad iki šiol joks oficialus organas nėra pareiškęs, koks pavojus iš tikrųjų gresia Jungtinėms Valstybėms. Gal būt, — sakoma laikraštyje, — karinė paslaptis esanti ta, kad Rooseveltas pats rengiasi pulti. Gal būt, jis numato kur nors pasiųsti ekspedicinį korpusą. Tačiau jeigu kas nors rengiasi pulti Jungtines Valstybes, tai tauta turinti teisę tai sužinoti. Kitoje to paties laikraščio vietoje pareiškiama, kad Jungtinių Valstybių tauta santykyje 4 prieš 1 yra prieš bet kurią ginkluotą intervenciją užsieniuose. Jeigu demokratinė Amerika vis tiktai būtų šia prasme įpareigota, tai tas būtų įvykę prieš tautos valią, — konstatuojama laikraštyje.

NEW YORKAS. E. „Daily News", kaip visa eilė kitų Jungtinių Valstybių laikraščių, a remia Churchillio tvirtinimą, kad Jungtinių Valstybių vyriausybė esanti karo išvakarėse. Pasak laikraščio, jei tai ir būtų tiesa, tai, kiekvienu atveju, tas neatitiktų Jungtinių Valstybių gyventojų noro. Toliau laikraštis rašo, kad Amerika turinti daug priežasčių nenorėti veltis į karą su Vokietija, nes Jungtinės Valstybės dideliam karui nesančios pakankamai apsiginklavusios. Atsižvelgiant į padėtį Ramiajame vandenyne, būtų beprotystė, jei Amerika norėtų leistis į karą dviem frontais. Baigdamas laikraštis pastebi, jog esama ir daug kitų priežasčių, dėl kurių didelė Amerikos gyventojų dauguma yra nusistačiusi prieš Amerikos dalyvavimą kare.

J. A. Valstybės statys autostradą į Aliaską

VAŠINGTONAS. E. Kaip Šiaurės Amerikos Kanados gynybos įstaigos pirmininkas, New Yorko vyriausias burmistras La Guardia praėjusį trečiadienį svarstė su prezidentu Rooseveltu gynimosi įrengimų Jungtinių Valstybių vakariniame pakraštyje sustiprinimo klausimą. La Guardia pranešė spaudai, kad Rooseveltas pareikalavęs paruošti planą autostradai iš Amerikos šiaurės vakarų į Aliaską pastatyti. Tokia autostrada esanti reikalinga, kad atsitikus rimtam reikalui galima būtų persiųsti kariuomenę ir medžiagas.

VAŠINGTONAS. E. Prezidentas Rooseveltas pasirašė įstatymą, kuriuo laivynui skiriama 585 milijonai dolerių. Iš šios sumos bus statomi laivai, plečiamos laivų statyklos, bus statomos naujos dirbtuvės įvairiems ginklų pataisymams ir patrankoms gaminti.

TOKIO. E. Į Prancūzų Indokiniją papildomai pasiųstos japonų kariuomenės vadu paskirtas generolas leitenantas Šoviro Ina. Imperatoriškasis japonų kariuomenės vyriausiasis štabas praneša, kad japonų kariuomenė Indokinijoje laipinama nuo liepos 28 d. ir kad darbai eina visiškai sklandžiai, bendradarbiaujant su Prancūzų Indokinijos valdžios organais ir kariuomene.

Dėl ko Suomija nutraukė diplomatinius santykius su Anglija

HELSINKIS. E. Vakar dienos suomių spauda pirmoje vietoje svarsto diplomatinių santykių tarp Suomijos ir Anglijos nutraukimą. „Uusi Suomi" rašo, jog ši Suomijos priemonė esanti natūrali pasekmė ir natūrali išvada iš to nusistatymo, kurį parodė Anglija Suomijos kovos su Sovietų Sąjunga akivaizdoje. Anglija pasiskubino stoti bolševikų pusėje ir juos tiek moraliai, tiek materialiai paremti. Tuo būdu Anglija egoistiškai ir trumparegiškai atsižvelgė vien tik į šio laiko savo pačios interesus ir visiškai neatsižvelgė į faktą, kad bolševikų laimėjimas reikštų Europos kultūros žlugimą, o, pagaliau, jo pasekmė būtų ir pačios Anglijos subolševikinimas. Kiek tai liečia Suomiją, tai ji žino, ką reiškia bolševizmas ir su visišku įsitikinimu dalyvauja Vokietijos vadovaujamoje kovoje, kurios tikslas yra sunaikinti bolševizmą.

Tokios kultūros, kuri tampa Sovietų Rusijos sąjungininke, Suomija negali suprasti.

Savaime suprantama, jog Suomija negali palaikyti normalių santykių su tokia valstybe, kuri remia Suomijos egzistencijai grąsinantį priešą ir tikisi jo laimėjimo, kuris reikštų Suomijos žlugimą.

Atsakymas Churchilliui

BERLYNAS. E. „Berliner Boersenzeitung" vakarykščią Churchillio kalbą atstovų rūmuose vadina nedrąsiu bandymu surasti kompromisą tarp nedžiuginančios faktinės padėties ir propogandos iliuzijų. Buvo laikai, kuomet Churchillis tikėjo, kad iliuzijų trimitai turi būti pučiami iš visų jėgų. Šiandien jis stengiąsis saugotis optimizmo, nors, jo tvirtinimu, karas Rytuose ir JAV laikysena didiną pagundą būti optimistu. Tą savo tvirtinimą Churchillis pamatuojąs gana skystomis ir aiškiai neturiningomis frazėmis. Bolševikai esą „su nuostabiu stiprumu ir dideliu narsumu atsikirtę". Jungtinėse Valstybėse „pyktis tiek pakilęs", kad jis visiškai artėjąs prie karo. Kas liečia karą Rytuose, pastebi „Berliner Boersenzeitung", neutralūs stebėtojai konstatuoja, kad bolševikams nieko nepadėjo nei jų siprumas, nei narsumas. Jungtinėse Valstybėse, pasak Churchillio, didėjantis „pyktis" greičiausiai reiškiąs ką kita, negu temperamento reikalą: turima daugiau negu reikia įrodymų, kad tenai reikalas liečia galybės trokštančios Roosevelto klikos gana šaltus, žydiškus gešeftus. Tokios jėgos veikia Vašingtone, siekdamos paskubinti artėjimą prie karo. „Taigi, nežiūrint visko, anglai neturėtų, kaip sakoma, būti per daug optimistiški", rašo toliau „Berliner Boersenzeitung". Nenorėdamas susilaukti užmetinėjimų, kad jis per daug vartojąs juodų dažų, Churchillis bando savo piešinį ir rožiniais dažais patepti. Jis pažymi, kaip „faktą", kad vokiečių vyravimas oro erdvėje esąs palaužtas. „Čia mums nėra reikalo, — rašo „Berliner Boersenzeitung", — norint britų ministeriui pirmininkui uždaryti burną, priminti katastrofingą britų aviacijos pajėgoms mūšį, įvykusį praėjusią savaitę viršum La Mansche kanalo. Mums užtenka tik pacituoti britų aviacijos ministerio posakį, kuris taip pat praėjusią savaitę pabrėžė kartų reikalą Anglijai pasiekti aviacijos su Vokietija išlyginimą.

Kokios žalos yra padaręs oro karas Anglijos miestams

NEW YORKAS. E. Rašydamas apie Angliją, Columbia universiteto istorijos profesorius Allan Nevinsas nušviečia vokiečių oro pajėgų pasiekius rezultatus Anglijoje. Labiausiai nukentėję Clydebankas, Birkenheadas, Coventry, Southemptonas, Bristolis, Plymouthas ir Portsmouthas. Liverpoolyje ir Londone esą padaryta didelių medžiaginių nuostolių. Birminghame, Manchesteryje ir Glasgowe padaryti nuostoliai esą labai dideli. Taip pat ir Sheffielde padaryta nemaža nuostolių. Labai nukentėjęs ir Belfastas. Po plataus masto kovo mėnesį atlikto puolimo, nukreipto į Clydebanką, Glasgowo ligoninės prisipildžiusios sužeistųjų, o Glasgowo namai — evakuotųjų. 60% Clydebanko namų esą sugriauta arba pasidarę negyvenami. Darbas esąs sutrukdytas, nes daug žmonių yra užmuštų, sužeistų arba visiškai nusilpusių. Southamptone trečdalis prekybos namų esą sugriauta arba padaryta nenaudojamais. Plymouthe ir Liverpoolyje padaryta žymių nuostolių karo ūkio įmonėms. Birminghame sugriauti fabrikai. Nepaprastai nukentėjęs Coventry, kur iš 74.000 namų per didelius oro puolimus buvę sugriauta 4.000 — 5.000 namų. 50.000 namų buvę daugiau ar mažiau apgadinta. Taip pat labai esą apgadinti Londono dokai ir uosto įrengimai. Birminghame esąs visiškai sunaikintas didžiulis fabrikas. Esą sunaikinti dideli sandėliai su brangiomis prekėmis keliuose didžiuose Anglijos miestuose, yra ypač Bristolyje, Manchesteryje ir Liverpoolyje.

„Nėra didesnio ūkininkų ir darbininkų priešo, kaip bolševikai"

ŠITAIP RAŠO MINSKO SRITIES KAIMŲ ĮGALIOTINIAI

BERLYNAS. E. Minsko srities, Krukos apylinkės kaimų įgaliotiniai vokiečių kariuomenei įteikė raštą, kuriame jie dėkoja vokiečių kariams ir vokiečių tautai už išlaisvinimą iš bolševikų vergijos ir žydų prievartos. Rašte sakoma: „Tik dabar, pasirodžius garbingai vokiečių kariuomenei, mes galime laisvai atsikvėpti. Mes džiaugiamės, kad galime įžengti į Europos kultūringųjų tautų ratą. Mes dar kartą dėkojame savo išlaisvintojams ir pasižadame visomis galimomis priemonėmis padėti garbingai vokiečių kariuomenei ir, jei reikės, žengti koja į koją su vokiečių tauta, kad bolševikinis pavojus ko greičiausiai būtų nušluotas nuo žemės rutulio. „Nėra didesnio ūkininkų ir darbininkų priešo, kaip bolševikai".

BELGIJOS KOMUNISTAI STOJA Į SAVANORIŲ LEGIONĄ

Briuselis. E. Buv. komunistų vadas Borinagės srityje, taip pat buv. Belgijos komunistų partijos centro komiteto narys Vallee įstojo į „Vallonijos" savanorių legioną, norėdamas dalyvauti kovoje su bolševizmu. Savo laiške reksistų vadui Degrellei Vallee pareiškė, kad jis, kaip komunistų centro komiteto narys, 1934 m. turėjo progą nuvykti į Sovietų Sąjungą ir pažinti jos gyvenimą. Tačiau sovietų rojus jį smarkiai sukrėtęs. Nepaisant 49 metų amžiaus, jis pasirengęs paskirti savo jėgas Europai apvalyti.

NEW YORKAS. E. Associated Press žiniomis iš Vašingtono, ten viešinčiai sovietų karinei misijai sustiprinti laukiama atvykstant daugiau sovietų karininkų.

Kaip dirba „Maistas"

KAUNAS. VII-29. ELTA. Visi akc. „Maisto" bendrovės fabrikai nuo karo beveik nenukentėjo. Fabrikus nuo sunaikinimų apsaugojo partizanai iš darbininkų ir tarnautojų tarpo, ryžtingai gynę fabrikus nuo bolševikų įsibrovėlių, nesigailėdami ir savo gyvybės.

Jau pačiomis pirmomis pokario dienomis „Maisto" fabrikai vėl pradėjo tvarkytis, šalinti bolševikų paliktą netvarką ir grįžti į normalų gyvenimą. Kartu su bolševikais išnyko ir jų „Raudonieji kampeliai", „kadrų skyriai" ir kiti savo amžių atgyvenę bolševikiniai prasimanymai. Iš „Maisto" fabrikų kompetencijos buvo išskirtas gyvulių supirkimas. Ta funkcija buvo pavesta anuo laiku veikusiai „Gyvulių paruošos" bazei. Dabar vėl atstatyta sena tvarka. „Maistas", kaip ir seniau, gyvulius perka tiesiog iš ūkininkų.

Kiek leidžia turimieji „Maisto" ištekliai, fabrikai dirba visai normaliai. Darbininkai ir tarnautojai savo pareigas atlieka daug geriau, darbas yra žymiai našesnis, negu anuo vadinamuoju stachanoviečių sąjūdžio metu, nepaisant to, kad dabar tenka prisitaikyti prie naujų reikalavimų, kuriuos iškelia gyvenimas.

Pašalinus minėtas kliūtis, „Maisto" fabrikai galės savo gamybą dar žymiau išplėsti. „Maistas" kviečia visus Lietuvos ūkininkus auginti kuo daugiau gyvulių pardavimui. Iš bolševikinės vergijos išlaisvintas Lietuvos ūkininkas su tikru nuoširdumu ir entuziazmu ėmėsi atstatyti apgriautą savo ūkį ir jis vėl bus tas neišsemiamas „Maisto" žaliavos teikėjas.

KRONIKA

Į SSSR IŠVEŽTI 42 AGRONOMAI

Išvežtųjų į SSSR agronomų iki šiol surinktais daviniais yra 42. Per karą žuvo 5 agronomai. Be to, šeši agronomai yra prieš karą išvažiavę į Maskvos ž. ū. parodą ir negrįžę.

Tarp išvežtųjų į SSSR yra Dotnuvos ž. ū. Akademijos prof. J. Tonkūnas, vyr. „Maisto" dir. J. Talat - Kelpša ir agr. J. Valatka.

TVARKOMOS VASARVIETĖS

KAUNAS. VII. 30. ELTA. Socialinio draudimo įgaliotiniai per savo pareigūnus perima tvarkymą ir atlieka inventarizaciją įvairiose vasarvietėse, paskutiniu laiku tvarkytose bolševikinių profsąjungų centro biuro. Kaip žinoma, beveik visose vasarvietėse buvo suorganizuotos vadinamos pionierių stovyklos. Bolševikai pasitraukdami didelę inventoriaus dalį išgrobė.

VISŲ NAMŲ VALDYTOJAMS IR PRIŽIŪRĖTOJAMS

Ryšium su paskutiniu metu buvusiais pabėgimais ir įvykusiais bei tebevykstančiais žydų tautybės gyventojų persikraustymais, daug kur palieka knygų be priežiūros. Visų namų savininkai, administratoriai ir prižiūrėtojai bei sargai įpareigojami apie tokias knygas pranešti ir jas perduoti artimiausiai viešajai bibliotekai.

C. V. BIBLIOTEKOS KNYGŲ GRĄŽINIMO REIKALU

Visi skaitytojai, paėmusieji knygas iš Centrinės Valst. Bibliotekos, patikrinimo reikalui prašomi jas grąžinti iki rugpiūčio 15 d.

Žydų tautybės skaitytojai knygas privalo grąžinti iki rugpiūčio 10 d.

Visos įstaigos ir asmens, pas kuriuos būtų iš Lietuvos pabėgusių asmenų paimtų skaityti arba kitais būdais pas juos patekusių knygų, pažymėtų Centrinės Valst. Bibliotekos (arba Knygyno) antspaudu, prašomi jas grąžinti Bibliotekai (Miško g. 1). C. V. Biblioteka atidaryta darbo dienomis nuo 15 iki 20 val.

VAIKŲ DARŽELIŲ AUKLĖTOJŲ ŽINIAI

Vaikų darželių vedėjos ir auklėtojos nuo š. m. rugpiūčio mėn. 1 d. ligi 15 d. gauna atostogas. Atostogas darželio vedėja paskirsto taip, kad vienas asmuo palieka darželyje budėti atostogų metu. Budėtoja gauna atostogas VIII. 15—28 d., kai į darbą grįžta atostogavusios.

Vaikų darželių virėjos ir kitas patarnaujamas personalas nuo VIII. 1 d. paleidžiamas vienam mėnesiui nemokamų atostogų.

Pastaba: Darželių vedėjos, turinčios skubių ir neatidėliotinų darbų, atostogas gaus kitu laiku.

MAŠINRAŠČIO IR STENOGRAFIJOS KURSŲ LANKYTOJAMS

Prie Kauno ir Vilniaus liaudies universitetų nuo š. m. rugpiūčio mėn. 1 d. pradeda veikti mašinraščio ir stenografijos kursai. Pradėjusieji šiuos kursus lankyti Kaune ir naujai norintieji įstoti kreipiasi į Kauno liaudies universitetą, Laisvės al. 43, III a.

Eksploatacijos **Revizoriui**

Tamosynui Aleksandrui

tragingai žuvus, II Apygardos ir Kauno stoties tarnautojai reiškia giliausios užuojautos žmonai ir giminėms.

II Apygardos ir Kauno st. tarnautojai

Smulkūs skelbimai

Iš visos Lietuvos

OBELIAI

Šio valsčiaus apylinkės labai nukentėjo nuo besitraukiančių raudonųjų budelių — „nenugalimosios" armijos, kurios dalys mažesniais keliais išsibarstė po kaimus. Išbadėję ir suvargę kareiviai, besitraukdami į Daugpilį, gaujomis užplūsdavo kaimus, reikalaudami maisto.

Žydai ir komunistai vaikščiojo, grasino gyventojams, ieškojo partizanų ir konfiskavo visus radijo aparatus, dviračius, skelbdami, kad šiaip sau lėktuvai skraido, nes čia joks karas, čia manevrai. O tuo tarpu šaudė partizanais įtariamus gyventojus.

Pagaliau komunistų gauja surinko visus lietuvius tarnautojus, kunigus ir įtariamus ūkininkus uždarė į rūsius ir Rokiškin pranešė, kad prisiųstų sunkvežimių suimtiesiems pervežti Rokiškin, kur jie buvo numatyti sušaudyti. Tačiau tuo tarpu atžygiavo vokiečių armija ir visa Obelių apylinkės komunistų ir žydų gauja iš Rokiškio atsiųstais autobusais pabėgo, nespėdami likviduoti suimtųjų tarnautojų ir partizanų.

Dabar Obelių mieste visos įstaigos normaliai dirba atstatymo darbą.

LIUBAVAS

Bolševikiškų laikraščių čia žmonės visai neskaitė, o dabartinį spausdintą žodį gaudyte gaudo.

Likusios 14 bolševikų karininkų žmonų su vaikais dirba ūkiuose. Žydai paskirstyti ūkiuose ir duoną užsidirba savo rankomis.

Beveik trečdalį valsčiaus gyventojų bolševikai per kelias dienas iškėlė iš 800 metrų zonos į kitus valsčius ir apskričius, o kitus — troškino vagonuose.

VISI PRANCŪZAI IŠ SIRIJOS PERSIKELS Į PRANCŪZIJĄ

VICHY. E. Kaip prancūzų vyriausybė praneša, rugpiūčio mėnesio viduryje bus sugrąžintas į Prancūziją pirmasis Sirijos kovotojų kontingentas. Kiti grąžinamųjų transportai nuo to laiko vyks trumpais protarpiais. Sustabdžius karo veiksmus Levante, prancūzų kariuomenė pagal susitarimą su Anglija buvo sutraukta į telkiamąsias vietas. Kai šios priemonės bus baigtos, prasidės kaip vyriausybė praneša, Levanto kariuomenės, jų šeimų ir savanorių civilių repatriacija. Kariuomenė bus grąžinama prancūzų laivais, kurie greitu laiku išplauks į Siriją. Vyriausybė paskyrė specialią komisiją, kuriai pavedė sutvarkyti visus reikalus, susijusius su repatriacija.

Į LAISVĘ

Redakcija — Kaunas, Duonelaičio 24, tel. 21414 ir 20530.
Administracija — Kaunas, Duonelaičio 24, tel. 26375 ir 22430.

RADIJO PROGRAMA

PENKTADIENIS, VIII. 1.

6.00 Malda, dienos mintys, laikas, žinios, rytinis koncertas (pl.); 7.00 Žinios vokiečių kalba; 7.10 Rytinio koncerto tęsinys; 7.30 Kartojimas žinių, pranešimų, tolimesnė dienos programa; 8.00—12.00 val. Pertrauka; 12.00 Varpų muzika iš Karo muziejaus, laikas, žinios, tolimesnė dienos programa; 12.20 Plokštelių muzika; 12.30 Žinios vokiečių kalba; 12.45 Pranešimai ūkininkams; 13.00 Vidudienio koncertas; 14.00 Žinios vokiečių kalba; 14.15 Koncerto tęsinys; 15.00 Žinios vokiečių kalba. Po žinių — pertrauka iki 16 val.; 16.00 Garsų paradas; 17.00 Žinios vokiečių kalba; 17.10 Mūsų mažiesiems; 17.30 Kartojimas žinių, skaitytų 12 val., iš laikraščių, pranešimai; 18.00 Nemunu plaukiant... Dainos ir poezijos montažas; 18.30 Beethoveno „Pavasario sonata". Atlieka Pr. Matiukas ir A. Kuprevičius; 19.00 Pranešimai iš fronto, Vyriausios vokiečių karo vadovybės pranešimai ir žinios vokiečių kalba; 20.15 Vokiškai lietuviams; 20.30 Laikas, žinios, pranešimai, iš laikraščių, programa rytdienai; 21.15 Dainuoja Op. sol. V. Zaunienė; 21.30 Šokių muzika; 22.00 Žinios vokiečių kalba. Po žinių vokiečių kalba, Eltos žinios; 22.30 Programos pabaiga.

„Žaibo" spaustuvė Kaune, Duonelaičio 24; tel. 26616

Istorijos požiūriu

Legendomis tautos išpuošė savo praeitį. Ir kiekviena legenda turi pagrindą tikrovėje. Tolimoje laiko perspektyvoje išnyksta visa, kas buvo banalu ir kasdieniška, o palieka tik tai, kas idealu, kas reprezentuoja dvasią ir todėl nenutrūkstama gija jungia praeitį su dabartimi. Jeigu tačiau praeitis, apsivalius nuo kasdienybės ir asmeniškumo, mums tokia vaiski, jei be didelio vargo mes joje suvokiame griaunančiąsias ir statančiąsias tautos jėgas, iškeldami šias pastarąsias, tai visokiu balastu perkrautoje dabartyje mums žymiai sunkiau susivokti. Todėl Europa nekartą yra mačiusi pusbadžiu gyvenantį genijų pavirtusį ties brangiuoju praeities talento paminklu, o ne vienas tautos vieningumo griovėjas yra pasirašęs juodojoje griovikų knygoje, garsiai smerkdamas visus anksčiau joje pasirašiusius.

Šiuo metu gyvename nepaprastai intensyvų gyvenimą. Kupina dinamizmo didžioji Vokiečių tauta ryžosi padaryti galą plutokratijos pelėsiams, kurių kvapas sklido iš Vakarų ir kurie Rytuose leido išsikeroti viską naikinančiam ir visai mūsų planetai grėsusiam bolševizmo grybui. Tik milžino pastanga ir sugebėjimas sukurti naują istorijos posūkį galėjo imtis šio uždavinio, kuriam įgyvendinti didžioji kraujo auka deja, jau buvo nebeišvengiama. Mes esame liudininkai to didžio istorinio persilaužimo ir turime palikti ne tik liudininkai. Juk po Didžiosios Vokietijos vėliava Naujajai Europai sukurti vienokia ar kitokia forma specialiai vis daugiau ir daugiau tautų. Ir mažutės, bet jaunos ir gyvos ingos tautos randa savo vietą šioje sąjungoje. Tokiu metu nepajusti viso atsakingumo prieš istoriją ir prieš tautą ir atitrūkus nuo jos paskęsti asmeniškume būtų neturis sau pavyzdžio nusikaltimas.

Mums reikia išryškinti netolimą praeitį ir dabartį, kad galėtume aiškiai pamatyti, jog apsispręsti už Didžiosios Vokietijos vadovaujamą Naująją Europą pas mus nėra saujelės privilegija, bet visos tautos valia. Surinkime ir išaiškinkime visus duomenis, pradedant ploniausiomis šaknelėmis, slaptais moksleivių būreliais su jų skleidžiamais nelegaliais laikraštėliais bei proklamacijomis, būsimuoju partizanu šauliu, kuris gimtajame kaime po beržu užkasinėjo savo šautuvą ir dairėsi į Vakarus, ar nepamatys atžygiuojant melsvai pilkų ir žalsvų greitų ir baigiant intelektualais, kurie tiek nepriklausomojoje Lietuvoje, nors negalėdami lemti josios politikos raidos, tiek iš po bolševikiškos letenos ar naudodamiesi Vokietijos svetingumu emigracijoje ne tik stebėjosi didžios ir kūrybingos, vieningos savo Führerio vadovaujamos Vokiečių tautos žygiais, bet kartu stengėsi suvokti tos jungiančios ir kuriančios jėgos paslaptį. Jie mokėsi ir stengėsi suprasti savąją tautą taip, kaip Adolfo Hitlerio genijus suprato savąją, ir ryžosi ją taip aukštai, kad ji galėtų darniai įsijungti į to paties Vadovo kuriamą Naująją Europą.

Tik taip išsiryškinę dabartį istorijos požiūriu — sub specie aeternitatis — ir apsivalę nuo asmeniškumo, kasdieniškumo ir pasenusių terminų bei sąvokų, mes būsime pajėgūs smaigstyti gaires ateičiai.

Oeffentliche Bekanntmachung Nr. 2

1. Demjenigen Teil der juedischen Bevoelkerung, der bei Ausbruch oder im Verlauf des Krieges geflohen war und bis heute nicht zurueckgekehrt ist, wird die Rueckkehr nach Kauen verboten. Allen Hausbesitzern und Hausverwaltern wird hiermit verboten, zurueckkehrenden Juden Unterkunft zu gewahren.

2. Die juedische Bevoelkerung ohne Unterschied von Alter und Geschlecht ist verpflichtet, auf der linken Brustseite sowie auf dem Ruecken einen gelben Davidstern im Durchmesser von 8—10 cm zu tragen.

3. Die mit Verordnung des Buergermeisters der Stadt Kauen Nr. 15 vom 10. Juli 1941 verfuegte Umsiedlung der juedischen Bevoelkerung aus dem Stadtinnern in die Vorstadt Vilijampole, muss bis spaetestens 15. August 1941 abgeschlossen sein. Naehere Auskuenfte werden vom staedtischen Quartieramt erteilt.

4. Der juedischen Bevoelkerung wird hiermit verboten, ihr gesamtes bewegliches und unbewegliches Vermoegen zu verkaufen, zu vertauschen oder sonstwie zu verwerten. Auch die Vernichtung von Einrichtungs- oder sonstigen Wertgegenstaenden wird ausdruecklich verboten.

5. Die mit Verordnung des Buergermeisters der Stadt Kauen Nr. 15 vom 10. 7. 1941 festgesetzte Polizeistunde fuer die juedische Bevoelkerung wird auf das Gebiet der Vorstadt Vilijampole einschliesslich des juedischen Wohnbezirks ausgedehnt.

6. Die Verordnung des Buergermeisters der Stadt Kauen Nr. 15 vom 10. Juli 1941 wird im uebrigen aufgehoben.

7. Zuwiderhandlungen gegen die Bestimmungen dieser Bekanntmachung werden schaerfstens bestraft.

8. Die Bestimmungen dieser Bekanntmachung treten mit dem heutigen Tage in Kraft.

Der Gebietskommissar
in Kauen - Stadt:

gez. **CRAMER**
SA - Oberfuehrer.

Kauen, den 31. Juli 1941.

Viešas skelbimas Nr. 2

1. Tiems gyventojams žydams, kurie kilus karui ar jo metu buvo pabėgę ir iki šios dienos negrįžo, uždrausta grįžti į Kauną. Visiems namų savininkams ir valdytojams uždrausta priimti pastogėn grįžtančius žydus.

2. Gyventojai žydai, be amžiaus ir lyties skirtumo, turi nešioti kairiame krūtinės šone, o taip pat ir nugaroje 8 — 10 cm skersmens geltoną Dovydo žvaigždę.

3. 1941 m. liepos 10 d. Kauno Burmistro nutarimu Nr. 15 nustatytas žydų perkraustymas iš miesto vidaus į Vilijampolės priemiestį turi būti baigtas vėliausiai iki 1941 m. rugpiūčio 15 d. Smulkesnių žinių teikia Miesto Butų Skyrius.

4. Gyventojams žydams šiuo draudžiama pardavinėti, keisti ar kokiu kitu būdu realizuoti visą jų turimą judomą ir nejudomą turtą. Taip pat įsakmiai draudžiama naikinti įrengimus ir šiaip vertingus daiktus.

5. 1941 m. liepos 10 d. Kauno Burmistro Nutarimu Nr. 15 žydų gyventojams nustatytos vaikščiojimo valandos išplečiamos Vilijampolės priemiesčiui su žydų gyvenama sritim imtinai.

6. 1941 m. liepos 10 d. Kauno Miesto Burmistro Nutarimas Nr. 15 dalimi panaikinamas.

7. Šio pranešimo nuostatų nevykdymas bus griežčiausiai baudžiamas.

8. Šio pranešimo nuostatai įsigalioja nuo šios dienos.

Srities Komisaras Kauno Mieste
(pas.) **CRAMER**
S. A. Oberfuerer

Kaunas, 1941 m. liepos 31 d.

Oeffentliche Bekanntmachung Nr. 3

1. Saemtliche Hausbesitzer und Hausverwalter im Gebiet der Stadt Kauen werden hiermit angewiesen, alle freistehenden Wohnungen sofort dem staedtischen Quartieramt zu melden. Freiwerdende Wohnungen muessen binnen 24 Stunden dem staedtischen Quartieramt bekanntgegeben werden. Das staedtische Quartieramt befindet sich Laisve Allee 9, III Stock.

2. Zuwiderhandlungen gegen die Bestimmungen dieser Bekanntmachung werden bestraft.

3. Diese Bekanntmachung tritt mit dem heutigen Tage in Kraft.

Der Gebietskommissar
in Kauen - Stadt:

gez. **CRAMER**
SA - Oberfuehrer.

Kauen, den 31. Juli 1941.

Viešas skelbimas Nr. 3

1. Visi Kauno miesto ribose esantieji namų savininkai arba valdytojai šiuo įpareigojami tuojau pranešti apie visus namuose esančius laisvus butus Miesto Butų Skyriui.

Apie paliuosuojamus butus turi būti pranešta Butų Skyriui per 24 val. Miesto Butų Skyrius yra Laisvės al. Nr. 9, III aukšt.

2. Šio skelbimo nuostatų nevykdymas bus baudžiamas.

3. Šis skelbimas įsigalioja nuo šios dienos.

Srities Komisaras Kauno Mieste

(pas.) **CRAMER**
S. A. Oberfuerer

Kaunas, 1941 m. liepos 31 d.

Rasta naujų įrodymų apie bolševikų planus pulti Vokietiją

BERLYNAS. E. Po to, kai jau buvo paskelbtos, pasiremiant rastais dokumentais, smulkmenos apie šešių bolševikų armijų, turėjusių žygiuoti į Rytų Prūsiją ir šiaurinę generalguberniją, sudėtį, jų puolimo plotus ir smūgių kryptis, dabar vėl rasta naujų įrodymų apie sovietų puolimo planus. Lucke viename sovietų kariuomenės tarnybos kambaryje buvo rasta dar viena uždara geležinė spinta. Be įvairių įsakymų, nurodymų ir slaptų raštų buvo taip pat rasti penkioliktosios sovietų armijos karinio pajėgumo nurodymai. Kaip matyti iš rastų įsakymų, ši armija iki liepos 17 dienos aštuntos valandos ryto — iš viso 319.569 vyrų — turėjo būti pilnu kariniu pajėgumu pasiruošusi žygiui. Armija buvo sudaryta iš tryliktos, dešimto, antro ir ketvirto šaulių korpusų. Tryliktasis korpusas turėjo dvi divizijas — iš viso 42.138 vyrus, 9.000 arklių, 1.207 kulkosvaidžius, 3.444 patrankas ir 2.500 transporto vežimų. Kiti trys korpusai turėjo kiekvienas po tris divizijas ir buvo sustiprinti artilerijos pulkais, tankų brigadomis ir cheminiais batalijonais. Rezervą sudarė 31.880 vyrų. Be to, šiai armijai buvo priskirtos penktoji ir septintoji naikintuvų divizijos su 516 lėktuvų. Visos tos bolševikinės karo pajėgos, kartu su kitomis paruoštos pulti Vidurinei Europai, buvo visiškai sumuštos, laiku įsikišus vokiečių karinėms pajėgoms.

Kolchozų komedija Lietuvoje

8 kapeikos už darbo dieną... Kolchozas supūdė šieną ir pražudė visus gyvulius. Patys ūkininkai nesuorganizavo nė vieno kolchozo

Kada žmonės, kurie buvo gavę žemės per bolševikų žemės reformą, pavasarį sužinojo apie tarybinius mokesčius, jie pradėjo masiškai nuo gautosios žemės atsisakinėti. Tarybinė valdžia pamatė, kad tai gera proga suvaryti naujakurius į *kolchozus*. Todėl gautuose sklypuose nebuvo leidžiama statytis trobesių; jei kas norėjo trobesius statyti, tai juos galėjo statyti tik grupinėse sodybose.

Pirmieji jau suorganizuoti kolchozai Lietuvai teko su Švenčionių ir Eisiškės sritimis, iš viso 4 kolchozai. Visi kolchozininkai ten buvo rusai ir gudai. 1941 m. Švenčionių apskrityje buvo suorganizuotas dar vienas kolchozas, jau lietuvių. 1941 m. buvo įsteigti: Mažeikių apskr., Gulbinų kaime kolchozas, sudarytas iš Niurnbergo dvaro kumečių; Utenos apskr. Tauragnų ir Kuktiškių valsčiuose; Vilniaus a., Nemenčinės valsčiuje, ir Kėdainių a., Martiniškių dvare. Iš viso 10 kolchozų.

Daugumas kolchozų buvo suorganizuoti nacionalizuotuose dvaruose, kur dvarų darbininkams buvo perduodamas visas gyvas ir negyvas to ūkio inventorius. Iš visų organizuotų kolchozų tik 3 buvo lietuvių, kiti buvo rusų, lenkų ir gudų. Lietuviai į kolchozus ėjo labai nenoriai.

Kolchozų, suorganizuotų pačių ūkininkų pastangomis, visiškai nebuvo.

Panevėžio apskr. kolchozus pradėjo organizuoti Šimonių valsčiuje; bet pasirodė, kad visame 30 ūkininkų kaime tėra tik 4 plūgai. Partijos vadovybė Kaune turėjo pakankamai specialistų kolchozams organizuoti; šie labai atsargiai kolchozus organizavo, kad nesukompromituotų kolchozų vardo. Tam jie, kaip patys sakydavosi, turėjo didelės praktikos iš prijungtų Lenkijos sričių. Kolchozų reikalais rūpintis buvo agrotechnikos valdyboj bolševikas agronomas, tačiau pats svarbiausias kolchozų organizavimas eidavo per apskričių kompartijų sekretorius.

Kaip kolchozuose apmokamas darbas, galima spręsti ir iš to, kad Izabelino, Švenčionių apskr., organizuotas kolchozas 1941 m. turėjo 14.000 rublių pajamų, tačiau kolchozininkams už darbo dienas išmokėta tik 2.000 rublių. Kolchoze darbingų žmonių buvo 120, iš jų 70 vyrų ir 50 moterų.

Kiekvienas darbininkas už darbą gavo po 17 rublių per metus, arba apie 8—10 kap. už darbo dieną.

Žinoma, taip kolchozininkus apmokant jų darbo našumas buvo labai menkas. Savo apyskaitoje kompartijos CK agronomas pastebi, kad tai yra „kiek mažokos kolchozininkų pajamos, tačiau nežiūrint kai kurių organizacinių trūkumų, disciplinos ardymo pasireiškimų kolchozininkų tarpe ir kitų, darbas eina neblogai ir kolchozininkai jaučiasi gerai".

Bylose rasta įdomus Alytaus apskr. Dubičių kolchozo revizijos aktas. Jame revizoriai konstatuoja baisią netvarką kolchozų vedime. Kolchozininkai į darbą turi ateiti 7 val. ryto, bet susirenka tik 9 val. Kolchozui buvo siųsti 2 agronomai padėti tvarkytis, tačiau abu pabėgo, nes kolchoze nėra kur gyventi, sunku gauti valgyti, darbininkų trūksta ir kt. Kolchozininkai gyvena „nekulturno" (labai mėgiamas tironų žodis), neturi nei laikraščių, nei literatūros. Be to,

tas pats kolchozas 1941 m. supūdė visą šieną ir dėl pašarų stokos pražudė visus gyvulius.

Išmaitinti 11 kolchozininkų šeimų iš 190 ha žemės nesurinko pakankamai javų, nežiūrint, kad jiems buvo duota javų iš kooperatyvo. Panaši padėtis buvo beveik visuose kolchozuose. Dalį kolchozų turtų pirmininkai išgraibstė (Dubičių).

Visiems kolchozams parinkti vardai: kolchozas Stalino, Vorošilovo, Lenino vardo, Žiežirba, Naujas Kelias ir Naujas Gyvenimas, visi vardai buvo rašomi rusų kalba.

ST. B.

Šimtai Amerikos technikų atvyksta į Šiaurės Airiją

NEW YORKAS. E. Dar 460 Jungtinių Valstybių technikų, kaip praneša Associated Press, išlipo iš laivo viename nepažymėtame šiaurinės Airijos uoste. Laive juos pasveikino Anglijos karo ministeris Margessonas. Jungtinių Valstybių technikų grupės vadovas pareiškė, kad šie technikai bendradarbiaus statant uostus ir įvairius įrengimus. Tie amerikiečiai turės savo koloniją su savo policija ir sava sanitarijos tarnyba. Jie atsivežė su savimi maistą ir drabužius, tuo būdu siekdami „palengvinti" Anglijai.

TOLIAU IŠLAIPINAMA KARIUOMENĖ

ŠANCHAJUS. E. Ketvirtadienį prieš pietus į Saigoną atvyko pirmieji japonų kariuomenės daliniai. Anksti rytą į Saigono uostą įplaukė du pilni kareivių japonų transporto laivai. Išlaipinimas įvyko be kliūčių.

Olandų Indija nutraukė naftos tiekimą Japonijai

ŠANCHAJUS. E. Domei agentūros pranešimu, Olandų Indijos vyriausybė vienašališkai nutraukė sutartį dėl žibalo su Japonija.

TOKIO. E. Vietos politiniai sluoksniai didžiausiu susidomėjimu seka tolimesnę Japonijos ir Olandų Indijos santykių plėtotę. Ypatingas dėmesys kreipiamas į tai, kokių praktinių rezultatų turės Batavijos iniciatyva įvykęs Japonijos ir Olandijos sutarties nutraukimas. Kadangi oficialaus pranešimo tuo reikalu dar nesama, tai šiuose sluoksniuose dar neišsiaiškinta, ar atsisakymas nuo sutarties yra tik laikina priemonė, kurios imtasi iki naujos sutarties pasirašymo, atsižvelgiant į valiutų santykius, susidariusius dėl bendro kreditų įšaldymo, — arba tas atsisakymas nuo sutarties reiškia Batavijos nutarimą visiškai sustabdyti naftos tiekimą. Oficialiuose sluoksniuose Olandų Indijos žygis laikomas politine priemone, kurios buvo imtasi, glaudžiai bendradarbiaujant su Anglija ir Jungtinėmis Valstybėmis ir siekiant tikslo — padidinti ekonominį spaudimą į Japoniją. Tuose oficialiuose sluoksniuose didžiausiu dėmesiu sekama tolesnė Olandų Indijos laikysena Japonijos atžvilgiu.

TOKIO. E. Domei žiniomis iš Batavijos, Olandų Indijos vyriausybė suteikė plačių įgaliojimų karinės valdžios organams, taip pat, būtinam reikalui esant, leido įvesti išimties stovį.

STOKHOLMAS. E. Reuterio specialiu pranešimu iš Bombejaus, Indijos vyriausybė įsakė įšaldyti Indijoje kinų kreditus.